

GYÖMÖRE

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

1	TARTALOMJEGYZÉK.....	2
2	BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ	3
3	A TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA	4
4	ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA	10
5	AJÁNLÁSOK	19
6	JÓ PÉLDÁK	44
7	JÓ PÉLDÁK	52

„Csak figyelek, érzékelem, hogy vagyok, hogy vagyok valahol, és ez már nem jelent otthonosságot. Lenni, otthon lenni természetes állapot: aki otthon van, nem gondol rá, hogy van valahol.”

GreCsó Krisztián

„A település nem egy ideál, nem egy archeológiai lelet, de borgőzös ingatlanfejlesztési bűvészműtátrány sem, ... hanem maga az élet, a maga végtelenségével, gyönyörűségével és borzalmával, egyidejűségével és csodájával.”

prof. emeritus Meggyesi Tamás

A településsel foglalkozó szakemberek már megközelítőleg 100 éve vallják, hogy a település életjelenségeket mutató dolog.

„Minden település valamikor létrejön, „megszületik”, aztán növekedni kezd, stagnál, esetleg elhal vagy megújul, növekszik, működéséhez a környezetből energiát és anyagokat használ fel, ezek átalakításával saját fogyasztására és piacra szánt termékeket állít elő, közben hulladékokat bocsát ki, kapcsolatba kerül más településekkel, és köztük – különösen az ellátás terén - bizonyos munkamegosztás alakul ki. A benne élő emberek helyi társadalmat alkotnak, miközben a település saját történelemmel, kultúrával és hagyományokkal rendelkezik - vagyis sajátosan komplex életjelenségeket produkál. Eközben a település műszaki létesítmények meghatározott rendszere, de nem csak az, hanem élő organizmus is. Ezt az organizmust fenn kell tartani, és a kor követelményeinek megfelelően fejleszteni is kell.”

Éppen ezért fontos minden település számára, hogy saját forrásainak hasznosítási lehetőségeit felismerje, saját fejlődési útját megtalálja. Ez a saját arc jelenti a település önazonos és önálló életben maradását.

A kézikönyv ehhez kíván segítséget nyújtani. A település bemutatásával, az értékek megismertetésével és útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti, természeti és táji értékek tárházába, hogy olyan épületet tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, egyben illeszkedik a település képéhez, azt ízléssel viszi tovább, érték ad a település, településkép számára.

A kézikönyvben foglalt ajánlások nem kötelező jellegűek. Nem céljuk az uniformizálás, sőt éppen ellenkezőleg. Céljuk az értékre való figyelemfelhívás, az értékek megismertetése, a lehetőségek feltárása. A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni. Ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik.

Nagy Beáta
polgármester

A TELEPÜLÉS RÖVID TÖRTÉNETE

Gyömöre már az avar korban is lakott hely volt, az avar gyűrű idáig terjedt. Erre utal a két dűlőnév is (gyűrűhát, gyűrűoldal). Régi okleveleinkben első birtokosául Gyömörei Györgyöt ismerjük, később a Cseszneky grófi családok következtek. 1536-ban I. Ferdinánd gróf Török Bálintnak adományozta a falut, ami később az Esterházy család birtokba jutott. 1594-ben Győr után a Pápát ostromló török sereg a települést elpusztította, később 1619-ben a lakosság visszatelepült. Az 1629. évi megyeközségi jegyzőkönyvből kiderül, hogy abban az időben két Gyömörét különböztettek meg. Gyömörő-Várfalvát és Gyömörő-Nemesszert.

A település központjába két szépen felújított templomot találunk. A monumentális katolikus templomot pápai mintára építették a XVIII. század végén. Homlokzati órapárkányos tornyát gazdagon díszített törtvonalú sisak fedi. A barokk épület díszes főoltára és rokokó padjai is értékesek.

A templomhoz hangulatos lépcsősor vezet, a templomkertben, amit a gyömöreiek „Angyalkert” néven emlegetnek, található a Millenniumi kereszt. Tőle kőhajításra található a szépen felújított evangélikus templom haranglábbal. A temetőben romantikus stílusú kápolna található, melyet Friedrich Károly és Mihály Borbála építtetett a XX. elején és 2014-ben került felújításra, melynek tornyába egy új lélekharang került elhelyezésre.

A népi építészet formakincsét és hagyományait még ma is magánviselő házak között a településen 1200-1250 ember él. A százéves gesztenyefák között diszkréten meghúzódó - 2016-ban felújított - óvoda, és a korszellemnek megfelelően szintén felújított, de építészetileg harmonizáló iskola biztosítja a település folyamatos megújulását, miközben tisztelettel őrzi annak hagyományait is. A falu határa romantikus, dombokban és völgyekben bővelkedik. Gyalogos turistáknak, lovasoknak kifejezetten ajánlhatjuk. Egyre többen ápolják a régi szőlészeti, borászati hagyományokat, melynek eredményét az idelátogatók megízlelhetik. A falu kulturális életében nagy szerepet kap a helyi lakosság, illetve a civil szerveződések. A község kulturális életét színesíti továbbá az évente rendszeresen megrendezett „Elhozta az Isten piros Pünkösöd napját” hagyományőrző nap.

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER

Gyömöre a Kisalföld nagytáj Marcal medence középtáján, a Pápa-Devecseri sík fáciens területen helyezkedik el.

A felszínt az Ős-Marcal felső pleisztocén kori teraszképződményeibe bevágódott Sokorói-Bakony-ér és mellékágai, valamint a Csóka-ér alakította. Helyenként, északkelet-délnyugat irányban felszínre tör a Felső pannon kori tihanyi formáció üledéke.

A belterület közepétől északnyugatra a vasút és a Tét felé menő út mentén felső pannon kori kavicsos-homokos-iszapos üledékek, délkelet felé a Lovászpátona felé menő út környezetében folyóvízi deluviális üledékek, a patakmedrek környékén friss ártéri üledékek, a magasabban fekvő ártereken új holocén kori kavicsos-homokos-finomszerkezetű összletek találhatók.

A kialakult talajtípusok: a patakok környezetében friss öntéstalaj, a felső-pannon kori részeken kavicsos váztalaj, máshol barna erdőtalajok találhatók. A feltalaj meszet nyomokban tartalmaz, gyengén savanyú.

Településszerkezeti összefüggések

A község felszínének nagyobb része magasabb homokos hátság, amelyet helyenként markánsan kiemelkedő homokdombok tesznek változatossá. A tájat egy többé-kevésbé állandó vízű patak szeli át: a Bakonyból lefutó Csángota-ér. A Csángota-érbe kisebb, időszakos vízfolyások torkollnak. A községtől keletre alacsonyabb síkság terül el, amelynek gyakran belvizes felszínét kisebb vízvezető árkok hálózják be. (1-2. ábra)

A 18-19. században a község területének jelentős része még kaszáló és legelő volt. A gyepterületek zöme a Csángota-ér völgyében, illetve a községtől keletre elterülő mélyebb lapályon helyezkedett el. A vidék ősi természetes növénytakarója a tölgyerdő volt. A hajdani nagy kiterjedésű erdőségek utolsó képviselője az évszázadokkal ezelőtt még viszonylag nagy kiterjedésű Sólinka-erdő, mely a községtől északnyugatra található. Az idők folyamán a gyepterületeket és az erdők nagy részét feltörték, és művelésbe vonták. Ma a község határának túlnyomó része szántóföld. A művelt területek mellett a községtől északnyugatra és délkeletre találunk nagyobb erdőket. Említést érdemel a Csigi-pusztától délre húzódó szőlőterület, amelynek úgy tűnik több évszázados előzményei vannak. (2. ábra)

Gyömöre egy nagyobb, északnyugat-délkeleti irányban húzódó dombvonulatra telepedett. Ennek magasabb homokhátnak a déli részét Gyűr-hátnak nevezik. A település már a 18. században összetett szerkezetet mutat. A község képét nagyban meghatározta két egymással többé-kevésbé merőleges hosszú utca, a mai Rákóczi Ferenc utca és a Vörösmarty utcák elődei. A Rákóczi Ferenc utca nagyjából az említett dombvonulat gerincén húzódik és Lovászpátona irányába vezet, míg a Vörösmarty utca Felpéc felé vezetett, illetve vezet. Mellettük több kisebb utca létezett már a 18. században, melyek közül a négy teleksor jól azonosíthatóak a mai Móricz Zsigmond, Rózsa Ferenc, Dózsa György és a Jókai utcákkal. A település legkiemelkedőbb pontján helyezkedik el a templom,

amely nagyban meghatározza a faluképet. (1-2. ábra) Az itt leírt településszerkezet alapelemeiben már a késő középkorra is jellemző lehetett. A 17. századi forrásokban említett Várfalva településrész a templomtól északra és keletre a Vörösmarty utca környékén terülhetett el, míg Nemesszernek a templomtól délre, a Rákóczi Ferenc utca vonalán lehetett a súlypontja.

A 19. század óta a község jelentős változáson ment keresztül, számos új utca keletkezett, amelyek révén a település nagysága és szerkezete összetettebbé vált. Említést érdemel az 1871-ben elkészült győr-szombathelyi vasút, mely a község mellett húzódik. A vasútépítés a kiegyezést követő évtizedekben jelentős fellendülést hozott a faluban.

Településkép, utcaképek

Gyömöre alapvetően a síkvidéki települések jellegzetes képét mutatja. A település ősi magját lankás lakóutcák jellemzik. Az 1306. számú állami mellékúton Tét irányából közeledve balról a volt TSZ telephely jobbról egy kisebb gazdasági telephely és a sportpálya látványa fogadja a településre érkezőt. A vasúti keresztezés után jellemzően csak lakóházak sorakoznak. Az ősi településrészen a község egy magaspontján található a település műemlékvédelem alatt álló temploma. Az állami mellékút kikerüli a templomot. A község 20. században kialakított utcái egyenes vonalvezetésűek, organikusan kapcsolódnak az ősi településszerkezethez. Az összhatás egy csendes település képe.

Gyömöre műemléki védelem alatt álló épületei

- Római katolikus templom: 213 hrsz, Rákóczi Ferenc utca

Gyömöre helyi egyedi védelemre javasolt épületei, szobrai

- Evangélikus imaház és harangtorony, 138/1 hrsz, Rákóczi Ferenc utca
- Temetői kápolna, 333/2 hrsz, Martinovics I. utca
- Gyermekorvosi rendelő, közösségi ház: 167, 168 hrsz, Rózsa Ferenc utca 12b-14.
- Művelődési ház: 126/3 hrsz, Rózsa Ferenc utca 11b.
- Volt kastélyépület: 633 hrsz, Ilonka-pusztá
- Kőkereszt: 522 hrsz, Kossuth Lajos utca
- Kőkereszt: 35 hrsz, Vörösmarty M utca – Dózsa Gy. utca kereszteződése
- Kőkereszt: 195 hrsz, Rákóczi Ferenc utca – Petőfi Sándor utca kereszteződése
- Jézus szobor: 213 hrsz, Rákóczi Ferenc utca
- Vasútállomás épülete: 331/3 hrsz, Martinovics I. u.
- Orvosi rendelő: 272/1 hrsz, Arany János utca 23
- Temető kereszt (Hrabovszky kereszt): 332/1 hrsz, Martinovics Ignác utca
- Gazdasági épület: 0144/4 hrsz, Ilonka-pusztá
- *Gazdasági épület: 0144/23 hrsz, Ilonka-pusztá*
- Ravatalozó: 332/1 hrsz, Martinovics Ignác utca
- Angyalkerti Kőkereszt 213 hrsz, Rákóczi Ferenc utca
- Ilonka pusztai fakereszt
- Fakereszt 020 hrsz, Arany János utca – Vasút utca sarok
- Templom melletti fa kereszt 213 hrsz
- Felső Iskola: 209/1 hrsz, Rákóczi Ferenc utca 5-7.

- Óvoda: 209/1 hrsz, Rákóczi Ferenc utca 5-7.
- Bölcsőde: 209/1 hrsz, Rákóczi Ferenc utca 5-7.
- Alsó iskola 155 hrsz, Rákóczi Ferenc utca 6-8.
- Emlékmű 207/4 hrsz, Rákóczi Ferenc utca
- Zsidó temető 305/3 hrsz, Széchenyi út
- Könyvtár, lakóház 166 hrsz, Rózsa Ferenc utca 10.

Gyömöre helyi területi védelemre javasolt utca szakaszai

- Szőlőhegy minkét oldala utcaképi védelemben részesül

Az országos vagy helyi védelmet nem élvező, de a hagyományos beépítési formát őrző, történeti értékű lakó- és gazdasági épületek, tömör deszkázott kapuk vagy áttört oszlopos kerítések, amelyek még fellelhetőek a településen. Szerepük a település arculatában jelentős, egyrészt az épített örökséget kötik össze a természeti és mezőgazdasági tájjal, a közlekedés építményeivel, másrészt a hely történetével.

A leg archaikusabb formájú épületek az **utcára merőleges gerincű** oromfalas vagy kontyolt **nyeregvetős épületek**. Homlokzatuk szinte minden esetben aszimmetrikus elrendezésű kettő – álló téglalap alakú – ablak és jobb vagy bal oldalon a bejárat, amely jellemzően az utcáról nyílik. Alaprajztól függően jellemzően tornácos épületek. Az épületek mellé egyaránt társulhatnak tömör nagykapuk vagy áttört kerítések.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

Tájhasználat, tájszerkezet, tájtörténet

Az első és második katonai felmérés alapján látszik, hogy a település ősi magja a Rákóczi Ferenc utca, a Vörösmarty utca és a Rózsa Ferenc utca, Móricz Zsigmond utca. Az 1800-as évek végén kezdték beépíteni a Martinovics utca keleti oldalát. Az 1928-as térképen már az Arany János utca is látható.

1784

1846

1880

1928

A település történeti szerkezeti rendszere az a mai napig a 18. századi állapot szerint fennáll. A településközi kapcsolatokat adó út közül több már csak mezőgazdasági és erdőgazdasági útként funkcionál. Szerencsénnyel a közvetlen kapcsolat jelenleg is biztosított, igaz nem a teljesen a történeti nyomvonalon. A második katonai térképen látható, hogy egykor a településnek közvetlen kapcsolata volt Felpécével és Halipusztán át Győrszemerével.

4 ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA

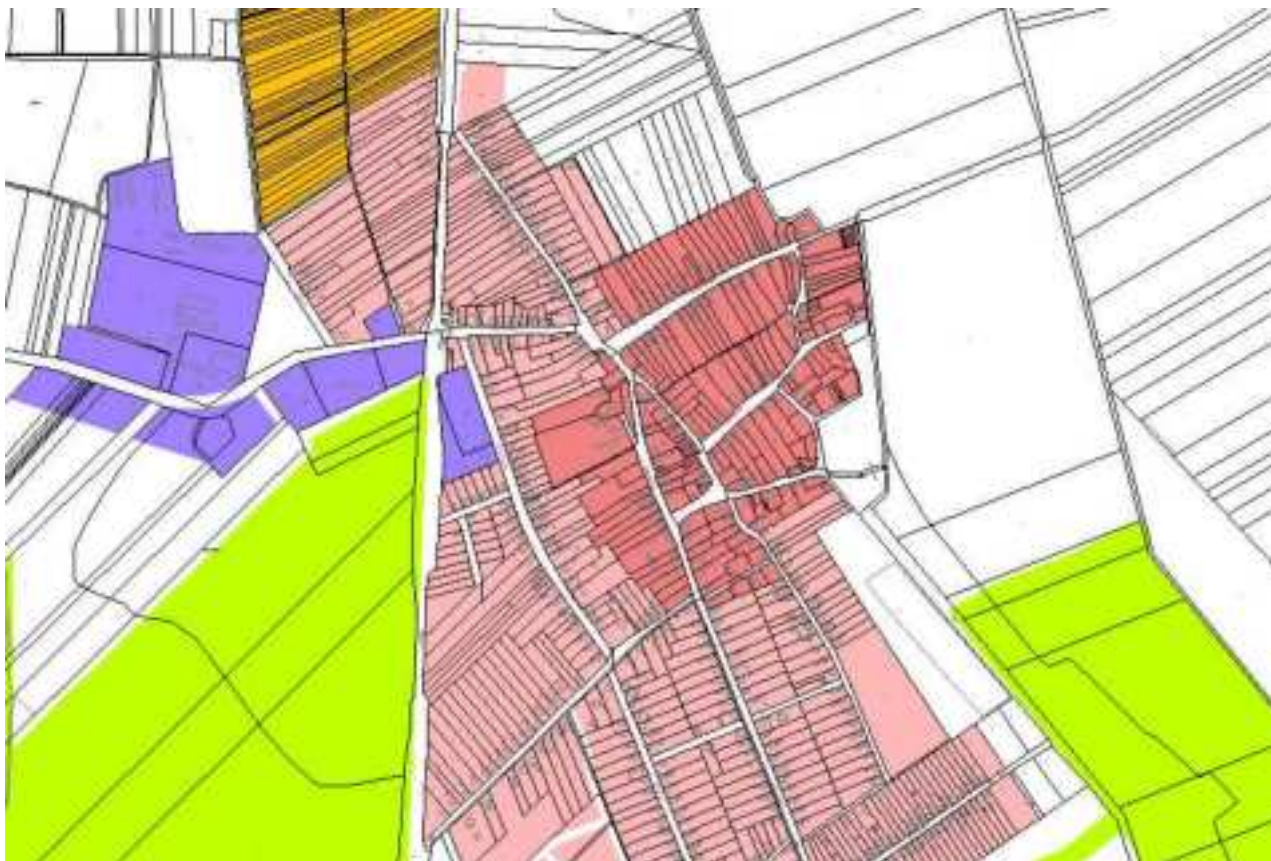
TELEKSZERKEZET ÉS TERÜLETHASZNÁLAT, BEÉPÍTÉSI MÓD ÉS ÉPÜLETTÍPUSOK

Az előző fejezetekben bemutatott általános településkép, településkarakter, a meghatározó táji és természeti értékek, építészeti, településképi jellemzők, területhasználatok alapján az alábbi eltérő karakterű területeket határoltuk le.

	Településképi szempontból meghatározó beépítésre szánt lakó és vegyes területek
	Településképi szempontból meghatározó ipari, gazdasági és különleges területek
	Településképi szempontból meghatározó kertes területek
	Településképi szempontból meghatározó tájképvédelemmel érintett és ökológiai szempontból értékes beépítésre nem szánt területek
	Településképi szempontból nem meghatározó, egyéb beépítésre szánt területek
	Településképi szempontból nem meghatározó, egyéb beépítésre nem szánt területek

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

A jellegzetes karakterű utcaképek megőrzése fontos feladat - és az épületek védettsége hiányában nem is egyszerű. Az arculati kézikönyv és a hozzá tartozó településképi rendelet fontos feladata a kérdés kezelése, hiszen fennáll a veszély, hogy az épületállomány cserélődésével a rendezési tervben rögzített építési paraméterek betartása esetén is jelentősen megváltozik ezeknek az utcáknak az arculata.

A történeti településrészekben az építészeti értékek megőrzése, helyreállítása örökségvédelmi szempontból kívánatos.

A korabeli kataszteri térkép alapján Gyömrő történeti települése a mai Rákóczi utca, Mórícz Zsigmond utca, Vörösmarty utca, Dózsa György utca, Rózsa Ferenc utca, Jókai utca és Petőfi utca közterületekből állt. A korai településmag a templomok körül, illetve a mai Rákóczi utca, Mórícz Zsigmond utca, Vörösmarty utca, Dózsa György utca, Rózsa Ferenc utca, Jókai utca és Petőfi utca vonalában alakult ki.

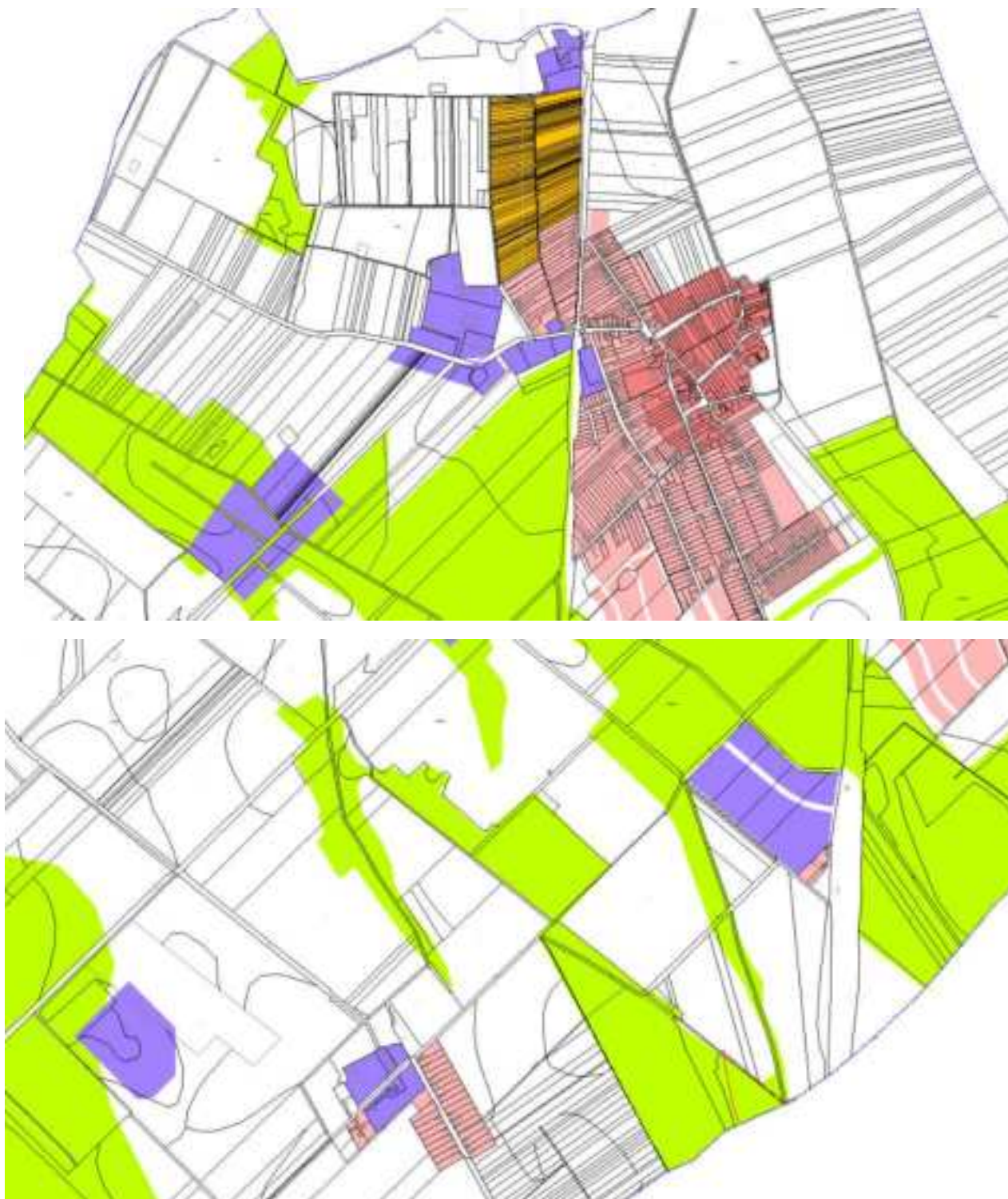
A hagyományos településszerkezet, telekstruktúra, településképi megtartása érdekében ezen a területen a telekegyesítések, telekosztások tekintetében javasolt megtartani az oldalhatáros beépítési módot és a kialakult telekformákat.

A település lakóépületei az átlag vidéki településekhez viszonyítva jó állapotúak, rendezett utcaképet adnak. A községet járva igazán leromlott állagú épületekkel csak ritkán találkozunk. Az épületeknek csak néhány százaléka szorul felújításra.

A település déli részének lakóépület-állományára a '60-as, '70-es évek uniformizált házai nyomják rá a bélyegüket. Túlnyomó többségben az ún. „kockaházak” uralkodnak az újabb keletű utcákban. Szerencsére vannak olyan településrészek, ahol fennmaradt egy egész utcasornyi régi parasztház.

A szintszámok tekintetében a falusias beépítésre jellemzően a földszintes épületek dominálnak, de kiemelkedően magas a '80-as, '90-es években épült emeletes vagy tetőtér beépítéses házak aránya is.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ IPARI, GAZDASÁGI ÉS KÜLÖNLEGES TERÜLETEK

Az ipari gazdasági, kereskedelmi gazdasági jellegű területek, továbbá a sport és szabadidős területek, rekreációs területek esetében az átalakulást, nagyobb sűrűségű, magasságú épületállomány megjelenését nem lehet és nem is kell megakadályozni, hiszen ez a lakosság megváltozott életmódjának, igényeinek ill. a település gazdasági fejlődésének természetes következménye.

Fenti területek beépítéseinél a telkek mérete és a beépítés módja a funkcióhoz (üzemi, gazdasági, rekreációs stb) igazodjon. Az épületek arányai, részletei és anyaghasználata a funkciót tükrözze.

Az épületek megjelenése a tájban vagy települési környezetben megfelelő építészeti formálás és rendezettség mellett elfogadható. Ezekben a területeken is lehetőség szerint kerülendő az erős színek használata.

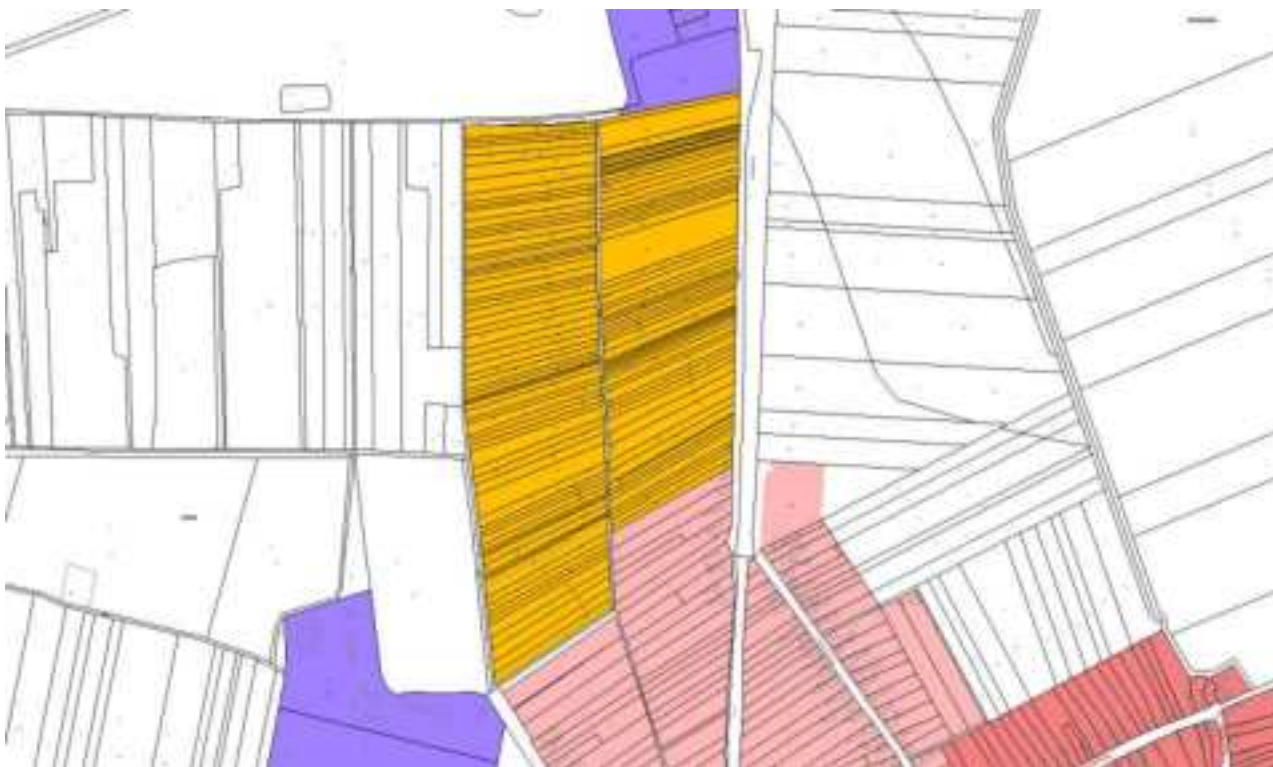
Az épületek kialakításának fő szempontjai: a terephez, környezethez való illeszkedés, lehetőleg egyszintes kialakítás, egyszerű, letisztult tömegformálás, természetes, természetes anyagok és színek használata.

A területen a jövőben az új épületek elhelyezése esetén fontos szempont a terephez való illeszkedés, lehetőleg egyszintes maximum kétszintes kialakítás, egyszerű tömegformálás, természetes, természetes anyagok és színek használata.

A kerítések tekintetében a területen nem javasolt tömör kerítés kialakítása sem utcáfronton sem a hátsó/oldalsó telekhatárokon.

Új beépítésre szánt területek kijelölésekor szem előtt kell tartani, hogy először a már beépült területekhez közeli, csatlakozó kertterületek beépülése induljon el és csak ezt követően kerüljön sor a távolabbi területek beépítésére, igénybevételére.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ KERTES TERÜLETEK

A területen megőrzendő az értékes épületállomány, a hagyományos telekszerkezet és területhasználat. Az átépítések, új építések esetén is megtartandó a hagyományos anyag és színhasználat, valamint a hagyományos egyszintes tömegformálás. A területet változatos méretű, de szabályozott telekrendszer jellemzi, oldalhatáron vagy szabadon álló, hétévűházas/pince beépítéssel. Közművesítettsége még közel sem teljes körű a területnek.

A lankás domboldalokról és a fő közlekedési útvonalokról, jó rálátás nyílik a területekre, így indokolt lehet szabályozottabb, a településrész karakterének jobban megfelelő beépítés, anyaghasználat, épületmagasság stb. előírása.

A területen a jövőben fontos a terephez való alkalmazkodás, hogy minél kevesebb földmunkát végezzünk, és az épület legmagasabb pontja is maradjon a környező táj sziluettjén belül. Kíváncsú, hogy a megépülő épületek a jövőben egyszerű tömeg- és tetőforma kialakításúak legyenek. Az épületek külső felületein tájba illő, hagyományos anyagok használatával (kő, tégl, világos (fehér,

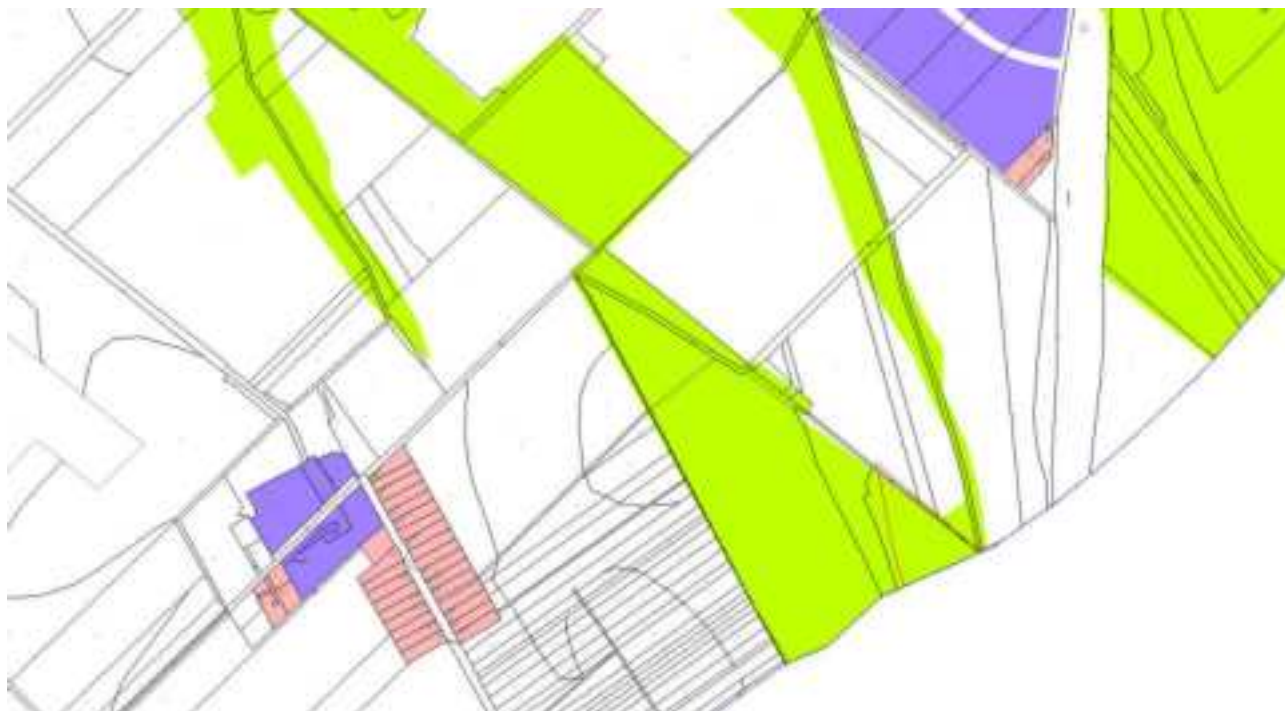
drapp, vajsínű stb.) vakolat, esetleg faburkolat, fa nyílászárókkal, hagyományos cserép, esetleg fémlemez vagy természetes palafedéssel épüljenek meg.

A területen az új épületek elhelyezése esetén kiemelten fontos szempont a terephez való illeszkedés, lehetőleg egyszintes kialakítás, egyszerű tömegformálás, természetes, naturális anyagok és színek használata.

Mindezek mellett kiemelten fontos a még meglévő épületállomány, azaz a pincék megőrzése, hagyományokhoz illő felújítása.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL NEM MEGHATÁROZÓ BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

A lazac színnel jelölt területek utcaképei épületállományukban, építészeti stílusaikban nagyon változatos képet mutatnak. Az 1940-es 1960-as évektől napjainkig a sátoztetős, 80-as évekbeli nyeregtetős épületeken át a legújabb korokig, az egyszintes, kétszintes, tetőteres épületekig bezáróan mindenféle épület megtalálható a településen.

Az utcák, tömbök lakó és gazdasági épületei anyaghasználatukban, színhasználatukban, tetőformáikban, építészeti stílusaikban és minőségükben nagyon eltérő képet mutatnak.

Ezért lenne fontos a jövőben, hogy a meglévő épületek közé épülő új házak ill. átépített, átalakított házak hasonló tetőhajlásszöggel és hasonló tetőidommal épüljenek, mint környezetük. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a település kialakult utcaképehez.

Azonon a területeken, ahol vegyesen állnak földszintes, tetőteres és földszint + emeletes épületek, fokozottan fontos a megfelelő magasság megválasztása illeszkedéssel!

A meglévő épületek közé épülő új családi házaknak hasonló magassággal kellene épülniük, mint környezetük.

Az új házak építésénél, felújításnál, átalakításnál a tetőhajlásszögét a szomszédok figyelembe vételével javasolt megállapítani. Azonos tetőformák alkalmazásakor egységes, nyugodt utcakép jön létre. Kerüljük a túlzottan tördelt, túltagolt tetőformájú kialakítást.

Ezekon a területeken sem ajánlott a feltűnő és a rikító, kirívó színhasználat, a rikító színű fém-, és műanyag lemezfedések és burkolatok alkalmazása. Egy épületen belül az adott utcaképbe illeszkedő, de egymással harmonizáló színek használata javasolt. A házak egymással harmonizáljanak és ne rivalizáljanak.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TÁJKÉPVÉDELEMMEL ÉRINTETT, ÖKOLÓGIAI SZEMPONTBÓL ÉRTÉKES BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK ÉS EGYÉB BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A község különlegesen szép táji környezetét meg kell őrizni. Elsőrendű feladat a meglévő természeti értékek ill. erdőterületek védelme, melyek a Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet szomszédságában vannak.

Gyömrőre külterületén több erdőfolt található. Ezek zömében gazdasági erdők. Az erdők között felbukkannak szűk szántó sávok, melyek erdősítésével összefüggő erdőterület jönne létre, visszaállítva ezzel a terület eredeti földhasználatát, valamint az összefüggő erdőterületek kedveznének a vadgazdálkodásnak is. A szántók arculatán is nagymértékben javítana a véderdők, védősávok rehabilitálása.

Véderdők telepítése szükséges továbbá a gazdasági területek köré, valamint a lakóterületek és szántók találkozási pontjai mentén is.

Fokozottan fontos a megmaradt rét területek, a vízfolyások és vízmosások illetve azok mentén a rétek, ligetes erdők megőrzése. Tájvédelmi szempontból a meglévő erdők, vízfolyások döntő fontosságúak a táj karakterisztikájának megőrzése szempontjából. A tájfejlesztés feladata a hiányzó helyeken a fásítás pótlása és erdők telepítése.

A növényzettelepítésnél a zöldfelület-alakítás esztétikai szempontjait is figyelembe kell venni, így:

- a természetes lágy vonalak növényzettel való kiemelése fontos
- a kerülendő a merev fasorok alkalmazása, az utak mentén elhelyezendő növényzet megjelenését csoportos telepítéssel kell lágyítani
- háromszintű növényzettelepítés javasolt (fa, bokor, gyepek)

Mivel a település területe élővizekben bővelkedik és közel van a Pannonthalmi Tájvédelmi Körzet védett területeihez a fejlesztések során fokozott gondot kell fordítani a környezetvédelmi szempontokra. A gazdasági jellegű fejlesztéseknél csak tiszta technológiák telepítése kívánatos.

A tervezett fejlesztések a lehető legkisebb környezetterheléssel valósítandóak meg. A maximális zaj- és levegőszennyezettségi határértékeket a hatályos jogszabályok alapján, a helyi építési szabályzatban is rögzíteni szükséges. A megfelelő védőterületek, védő-zöldsávok kialakításáról gondoskodni kell.

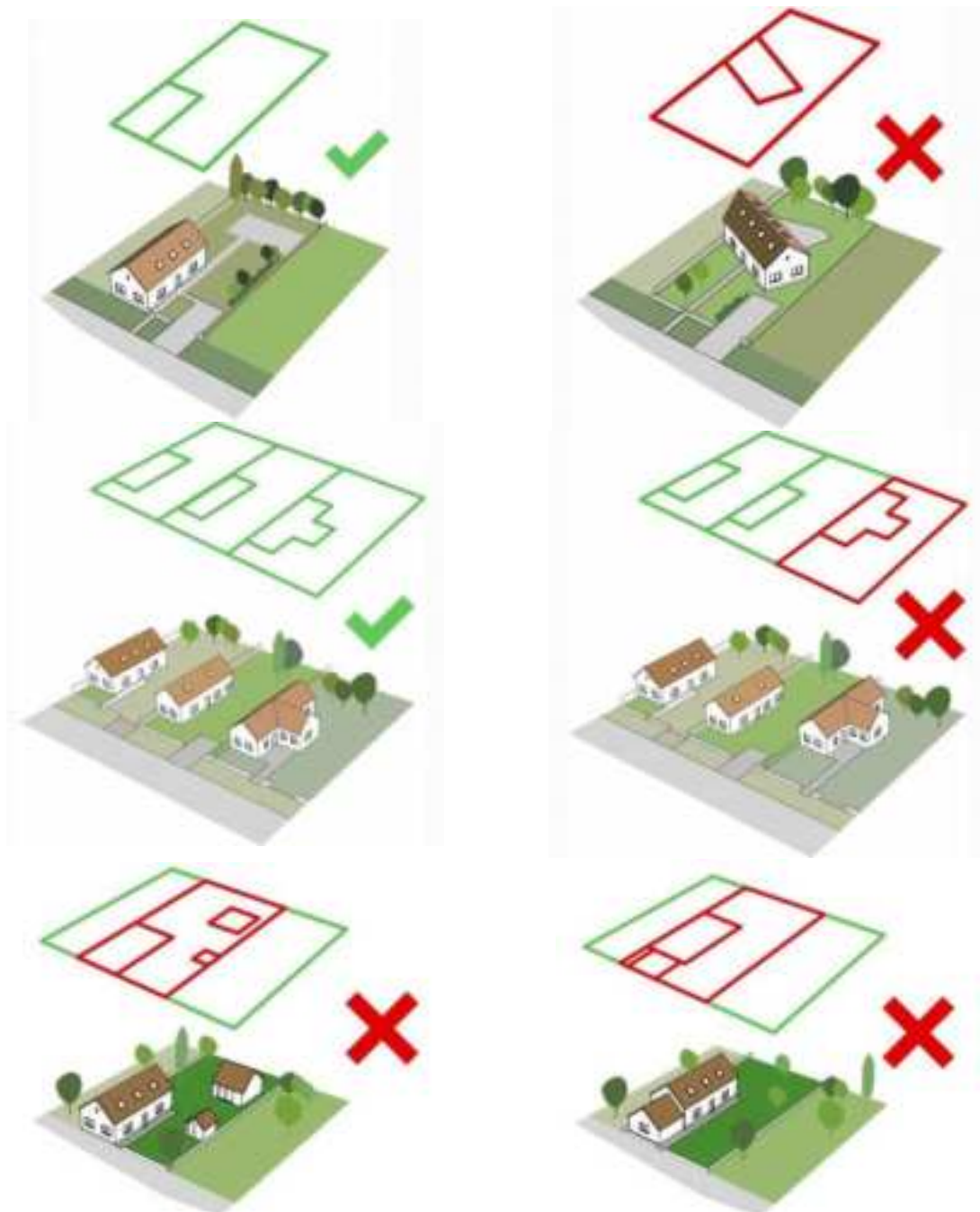
A jövőben ezek azok a területek, amelyeken nem lenne kívánatos nagyobb épületállomány, ill. tájképet romboló vezetékek, aótornyok stb. megjelenése.

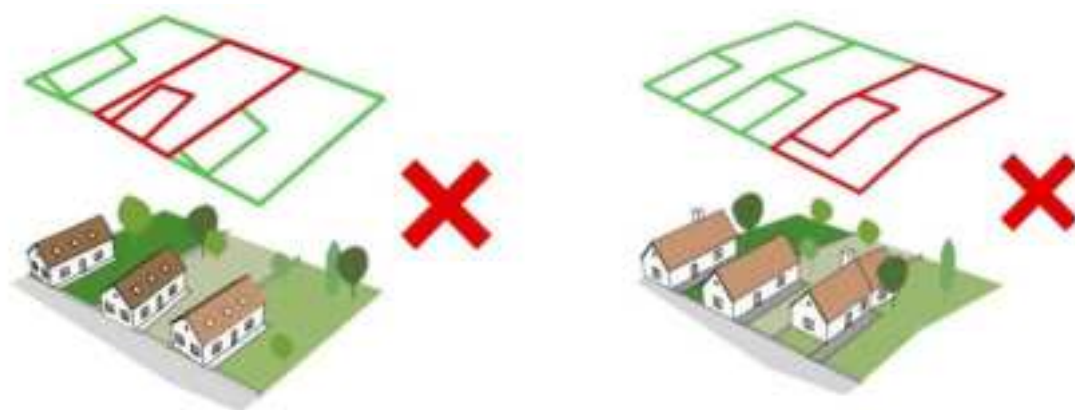
A kialakult tájhasználat, a mezőgazdasági vagy gazdasági esetleg szabadidős tevékenységek azonban szervesen kapcsolódnak a település életéhez, gazdaságához, annak működőképességéhez. Nem lehet tehát cél teljesen kizárni a külterületekről egy-egy laza, szellős beépítésű üdülőterületet, sport-szabadidős létesítményeket magukban foglaló területeket, a gazdasági tevékenységek, majorok területeit, egy-egy mezőgazdasági építményt.

Ezért településképi szempontból nem meghatározó, egyéb beépítésre nem szánt területek körébe soroltuk azokat a területeket, amelyeken megengedhető jelentősebb épületállomány, villamosvezeték, adótorony, napelempark stb. megjelenése.

A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK, VALAMINT ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ A TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEKRE

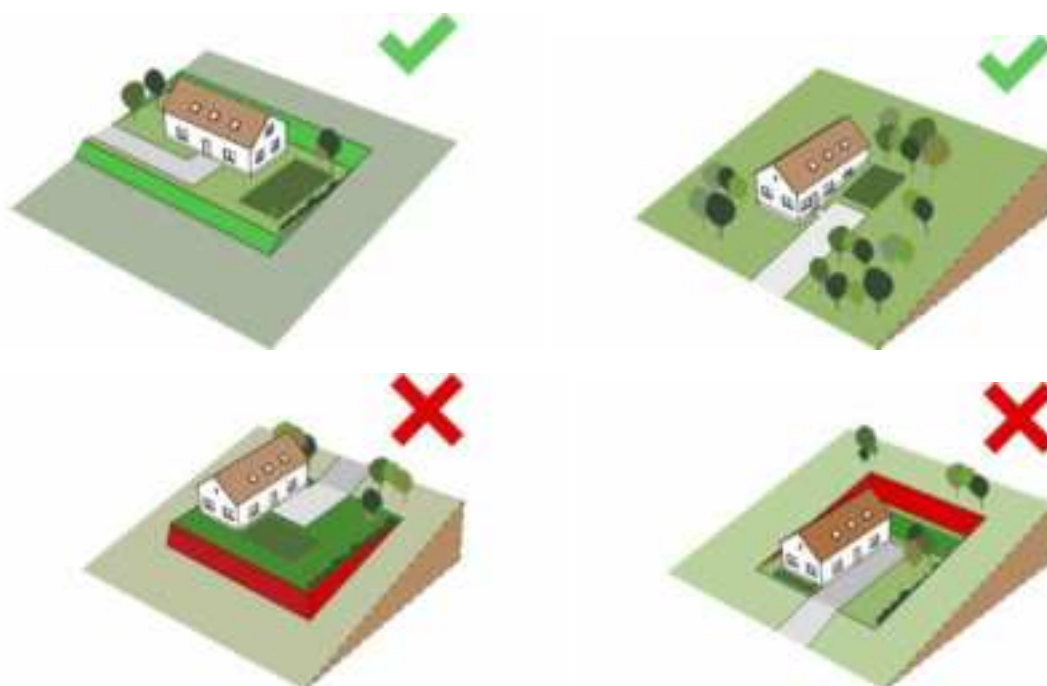
ÉPÜLETEK ELHELYEZÉSE, TELEPÍTÉS

A területen az épületek jellemzően oldalhatáron helyezkednek el, többnyire előkert nélkül. A területen nem kívánatos az utcák ritmusától és a kialakult telekszélességektől eltérő telekszélességek kialakítása, a hagyományos telekstruktúra megváltoztatása.

TEREPALAKÍTÁS

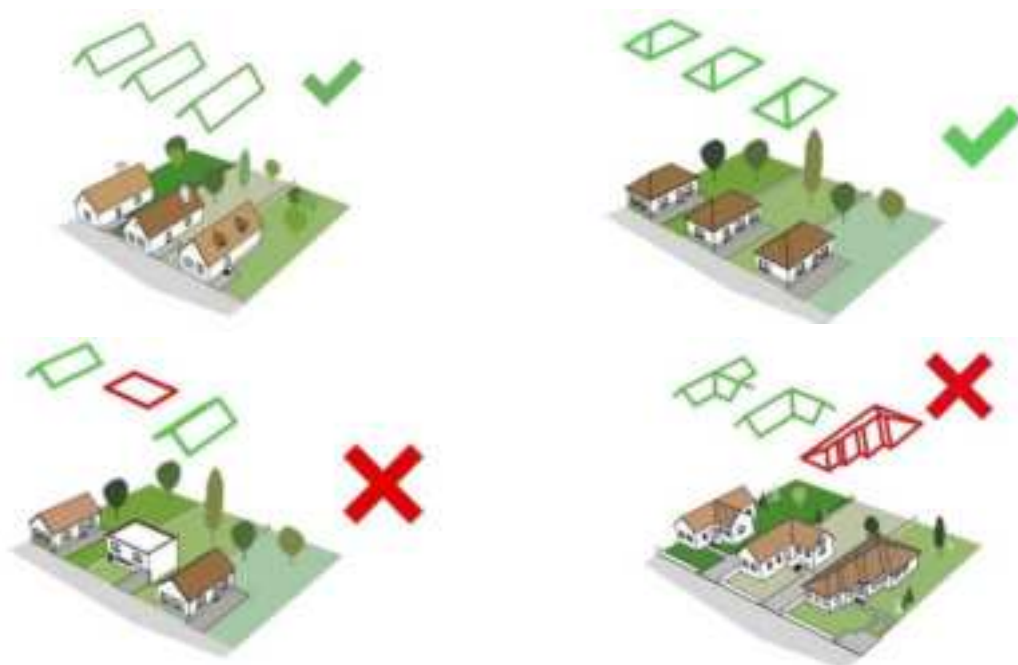

ÉPÜLETEK MAGASÁGA

A területen jelenleg földszintes, földszint + tetőteres ill. kétszintes épületek egyaránt megtalálhatóak. Az itt építendő épületek esetében törekedni kell az egymással harmonizáló épületmagasság kialakítására. Többszintes tetőtér kialakítása nem megengedett.

TETŐK KIALAKÍTÁSA, TETŐFORMA

A területen kizárólag magastetős épületek találhatóak. A tetőformák általában egyszerűek. Az egységes településkép megőrzése érdekében alacsony hajlásszögű (mediterrán) vagy nagyon magas hajlásszögű (alpesi) épületek megjelenése, valamint manzárdtető kialakítása nem kívánatos. Az utcaképek tekintetében az egyes épületek átépítésénél az utcára jellemző tetőgerinc irány, eresztforma követése javasolt. Kerülendő a túltagolt tetők alkalmazása és elvárás a környezetben kialakult rendhez történő alkalmazkodás.

Az épületeken az égetett agyagcserép fedés javasolt. Kerülendő a műantikolt vagy egyéb, nem természetes színű cserepek vagy cseréptől eltérő egyéb héjazatok (múpala, bitumenzsindely stb.) alkalmazása. A feltűnő, kirívó színhasználat (pl. zöld vagy kék, lila cserép) szintén nem megengedhető.

Példaértékű épületek

Felújítást igénylő épületek

Az épületek homlokzatának, oromfalának, tűzfalának kialakításánál a területen hagyományos vakolt architektúra alkalmazása javasolt. Kerülendő a homlokzat túlzott - kővel, fával történő – burkolása, főként, ha az nem építészeti indokolt helyen és szerkezetként, hanem csak öncélú díszítőelemként jelenik meg. A homlokzati felületek és nyílászárók színei esetében kerülni kell a túlzottan élénk vagy túlzottan sötét, a műanyagbázisú festékek és vakolatok elterjedésével lehetővé vált színek (lila, kék, piros...) használatát és a környezethez alkalmazkodó természetes földszíneket kell előnyben részesíteni. Egy adott épületen nem ajánlott háromnál több eltérő szín vagy háromnál több árnyalat alkalmazása.

Természetes anyag (kő-, tégl-, illetve faburkolat) homlokzati felületként történő alkalmazása esetén vakolt homlokzati felület(rész) színezése során általában csak két, egymással és a természetes anyaggal harmonizáló szín vagy egy szín legfeljebb két árnyalata alkalmazható.

Új épület létesítése esetén a környező épületek anyaghasználatából célszerű kiindulni. Ez azonban nem zárja ki újabb, lehetőleg természetes anyagok, illetve kortárs anyagok (fa, rozsdamentes acél, üveg stb.) használatát sem, amennyiben azok erősítik az építészeti koncepciót, és harmonikusan illeszkednek a környezetbe.

A lábazatok esetében kerülendő a ragasztott, csempeszerű utánzatok alkalmazása. Előtérbe kell helyezni a hagyományos kő, tégl, vagy vakolt lábazatokat.

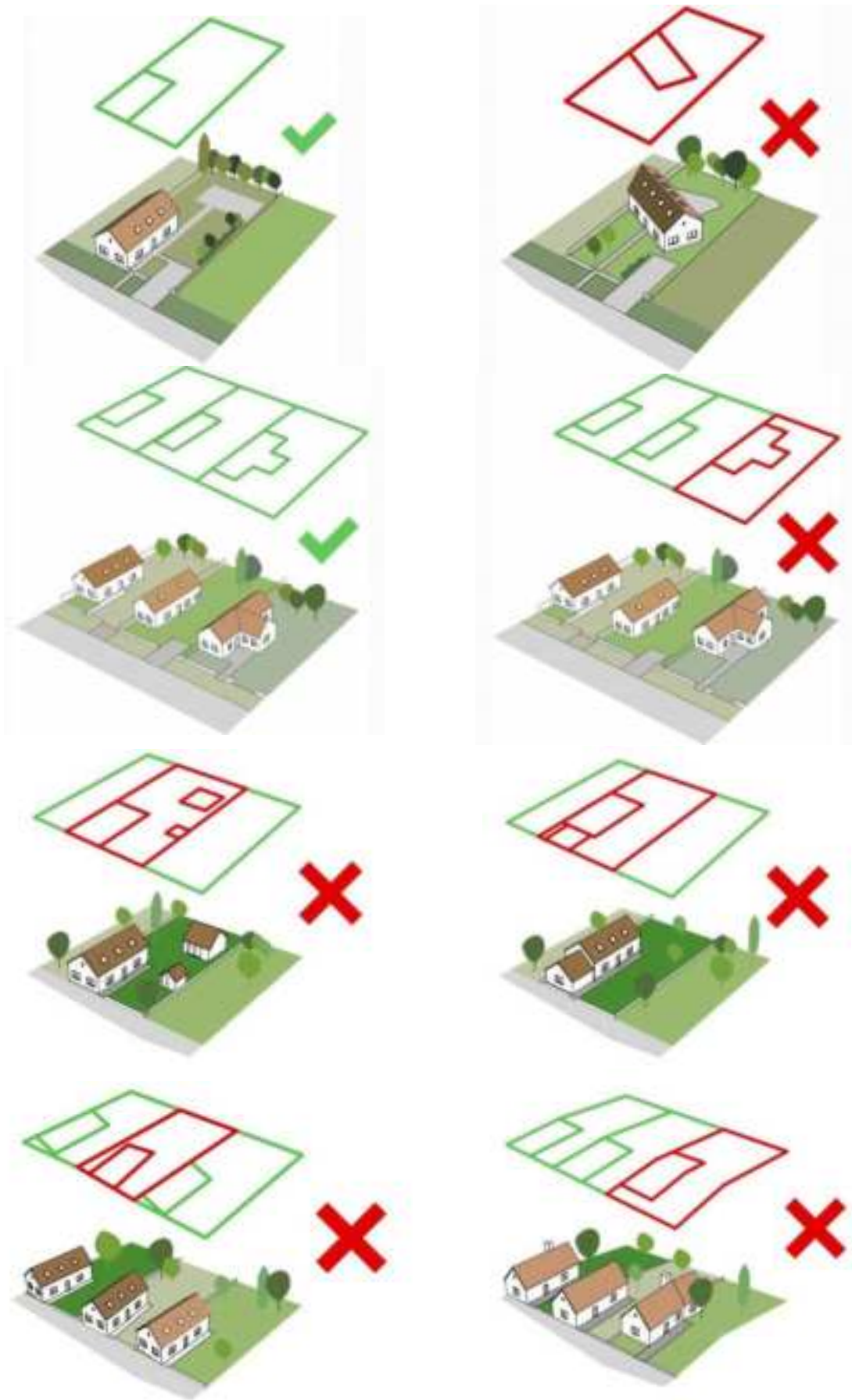
A nyílászárók esetében kerülni kell a túl sok osztással kialakított vagy fekvő téglalap arányú nyílászárók alkalmazását. A területen lehetőség szerint kerülni kell az utólagosan beépített redőnytokok megjelenését.

A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK, VALAMINT ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ A TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL NEM MEGHATÁROZÓ BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEKRE

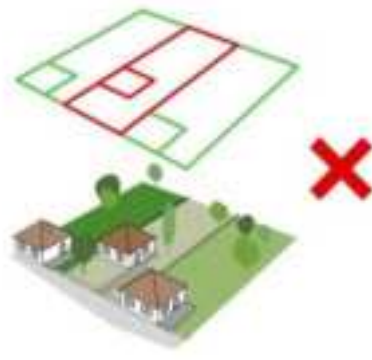
ÉPÜLETEK ELHELYEZÉSE, TELEPÍTÉS

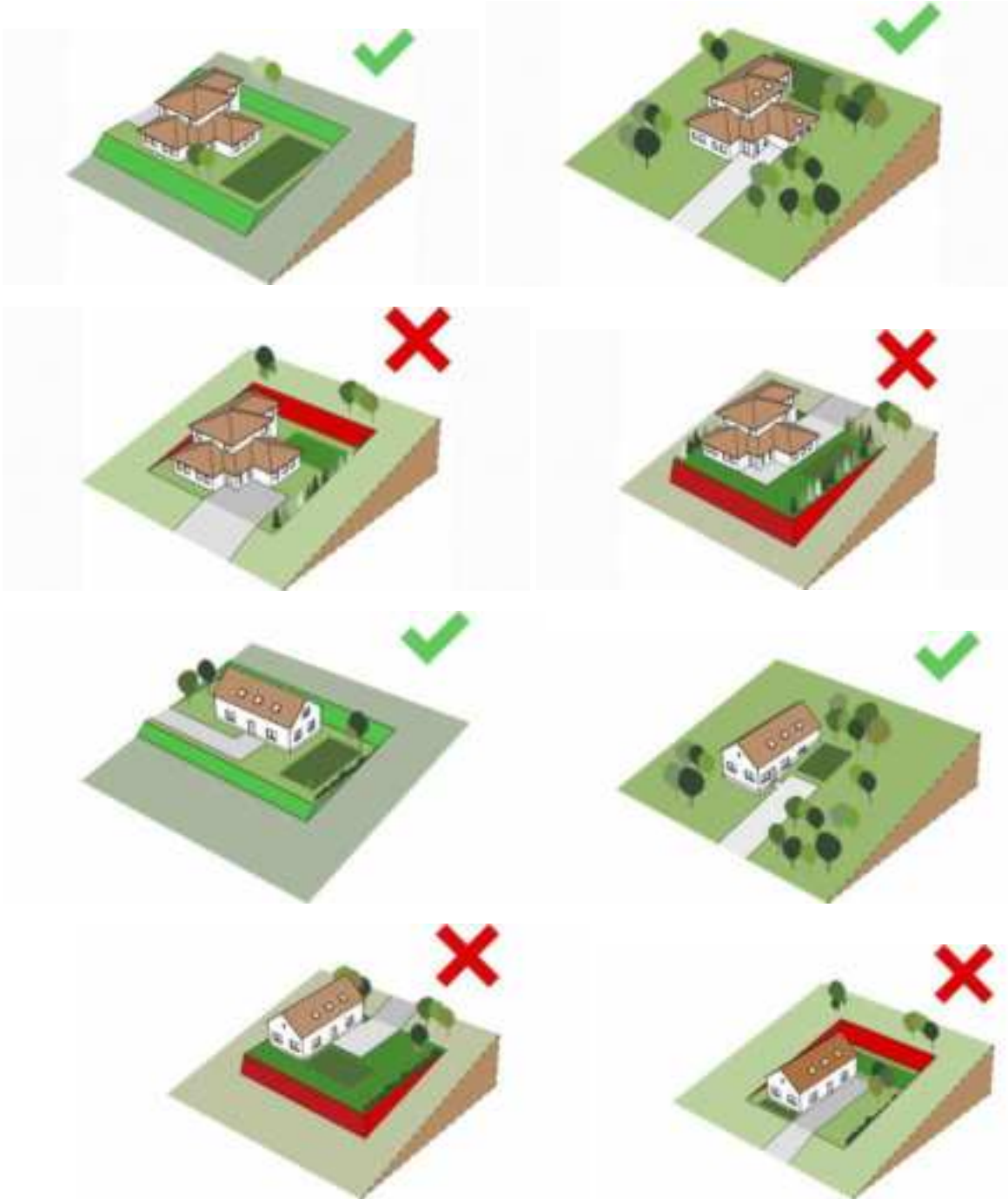
A területen a kialakult beépítés változatos. A település nagyobb részén a hagyományos oldalhatáron álló beépítés a jellemző. Azokban az utcákban, ahol az épületek jellemzően oldalhatáron helyezkednek el, az oldalhatáros beépítés továbbra is követendő. Új épület építése esetén az előkertek mélysége az utcában már kialakult előkert-méretekhez alkalmazkodjon. A kialakult beépítésű területeken nem kívánatos az utcák kialakult ritmusától, telekszélességeiktől eltérő telekszélességek kialakítása.

Újonnan kialakításra kerülő lakóterületek esetében elképzelhető szabadon álló vagy ikres beépítés is. Új épület építése esetén azonban ezeken a területeken is (mind az oldalhatáros, mind a szabadon álló beépítéskor) az előkertek mélysége és a beépítés módja az utcában már kialakult előkert-méretekhez és beépítésekhez alkalmazkodjon.

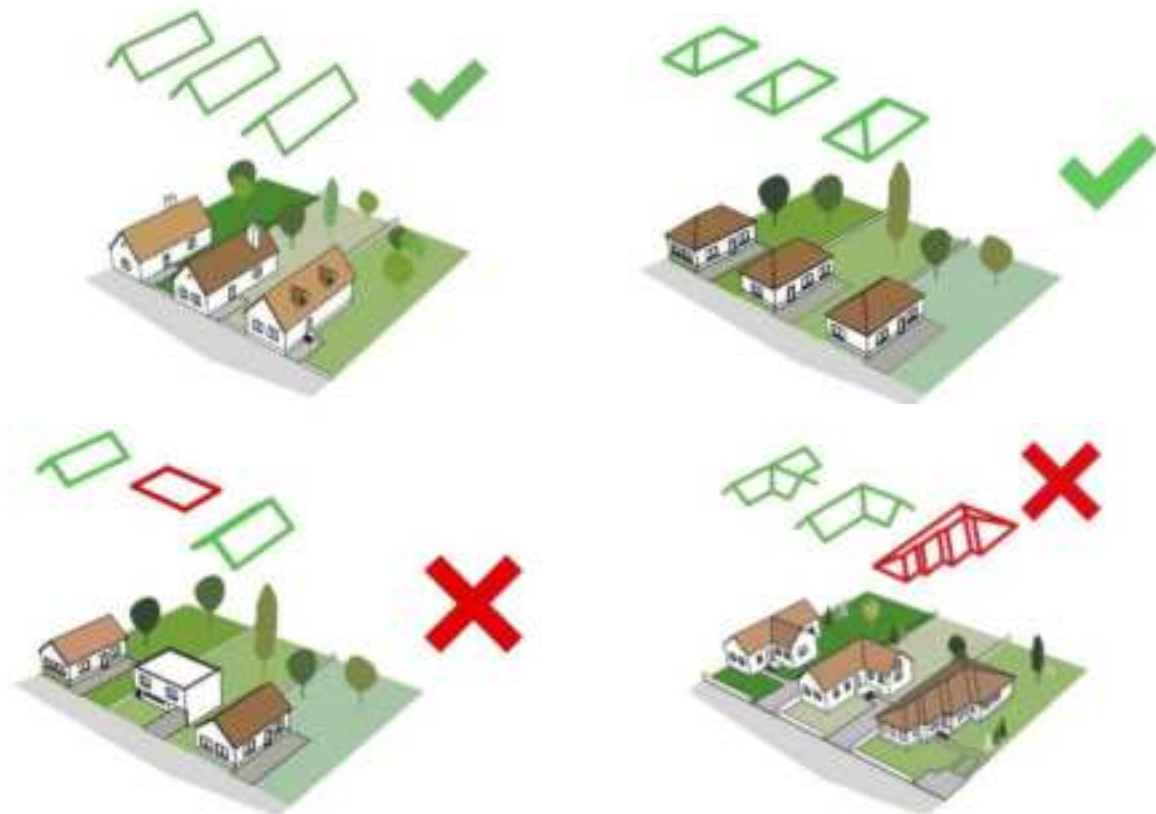

ÉPÜLETEK MAGASÁGA

A meglévő épületek közé épülő új házak magassága az utcában meglévő házak magasságához alkalmazkodjon.

TETŐFORMA

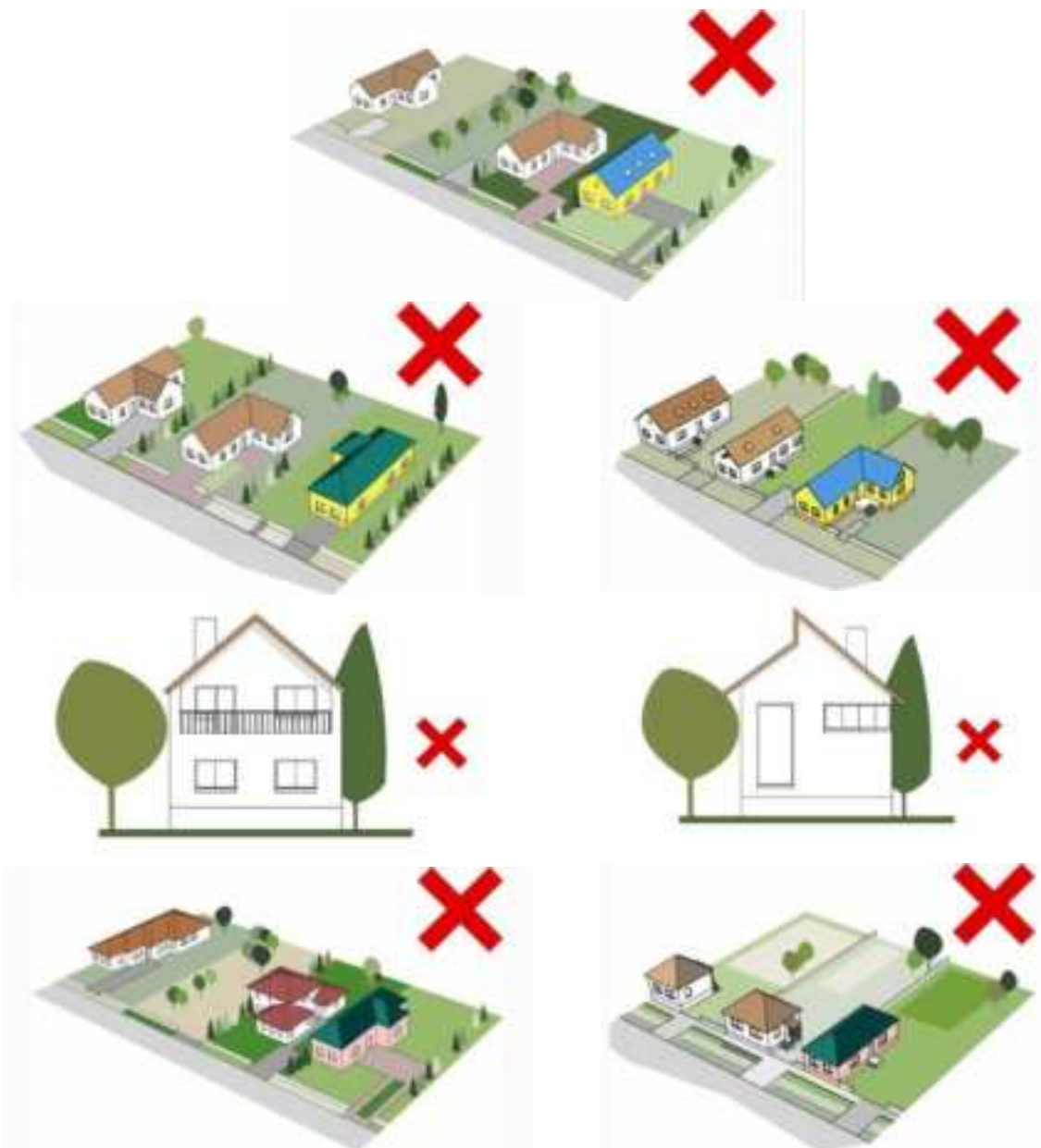

Elvárás a környezetben kialakult rendhez történő alkalmazkodás a gerincirányok, oromfalak, a tetők formavilágának, tagolásának tekintetében.

Az épületeken az égetett agyagcserép vagy betoncserép fedés javasolt. Kerülendő a nem természetes színű tetőhéjazatok alkalmazása. A feltűnő, kirívó színhasználat (pl. zöld vagy kék tetőfedés) nem megengedhető.

HOMLOKZAT KIALAKÍTÁSA, ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEZÉS

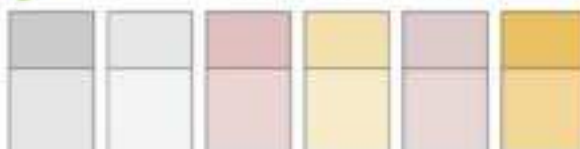
Az épületek homlokzatának, oromfalának, tűzfalának kialakításánál a területen hagyományos, illeszkedő architektúra alkalmazása javasolt. Kerülendő a homlokzat túlzott - kővel, fával vagy téglával történő - burkolása. A homlokzati felületek és nyílászárók színei esetében kerülni kell a túlzottan élénk vagy túlzottan sötét színek (lila, kék, piros...) használatát és a környezethez alkalmazkodó természetes pasztellszíneket kell előnyben részesíteni. Egy adott épületen nem ajánlott túl sok eltérő szín vagy 3-nál több árnyalat alkalmazása.

A lábazatok esetében kerülendő a ragasztott, csempeszerű utáncsatok alkalmazása. Előtérbe kell helyezni a hagyományos kő, téglá vagy vakolt lábazatokat.

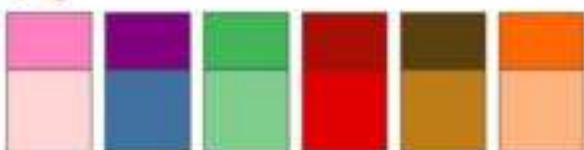
✓ Nyílászárókra javasolt színvariációk

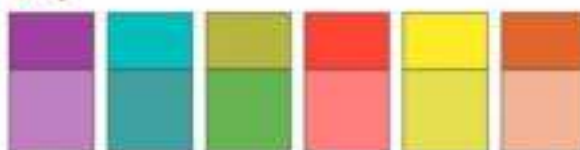
✓ Homlokzatra javasolt színvariációk

✗ Nyílászárókra nem javasolt színvariációk

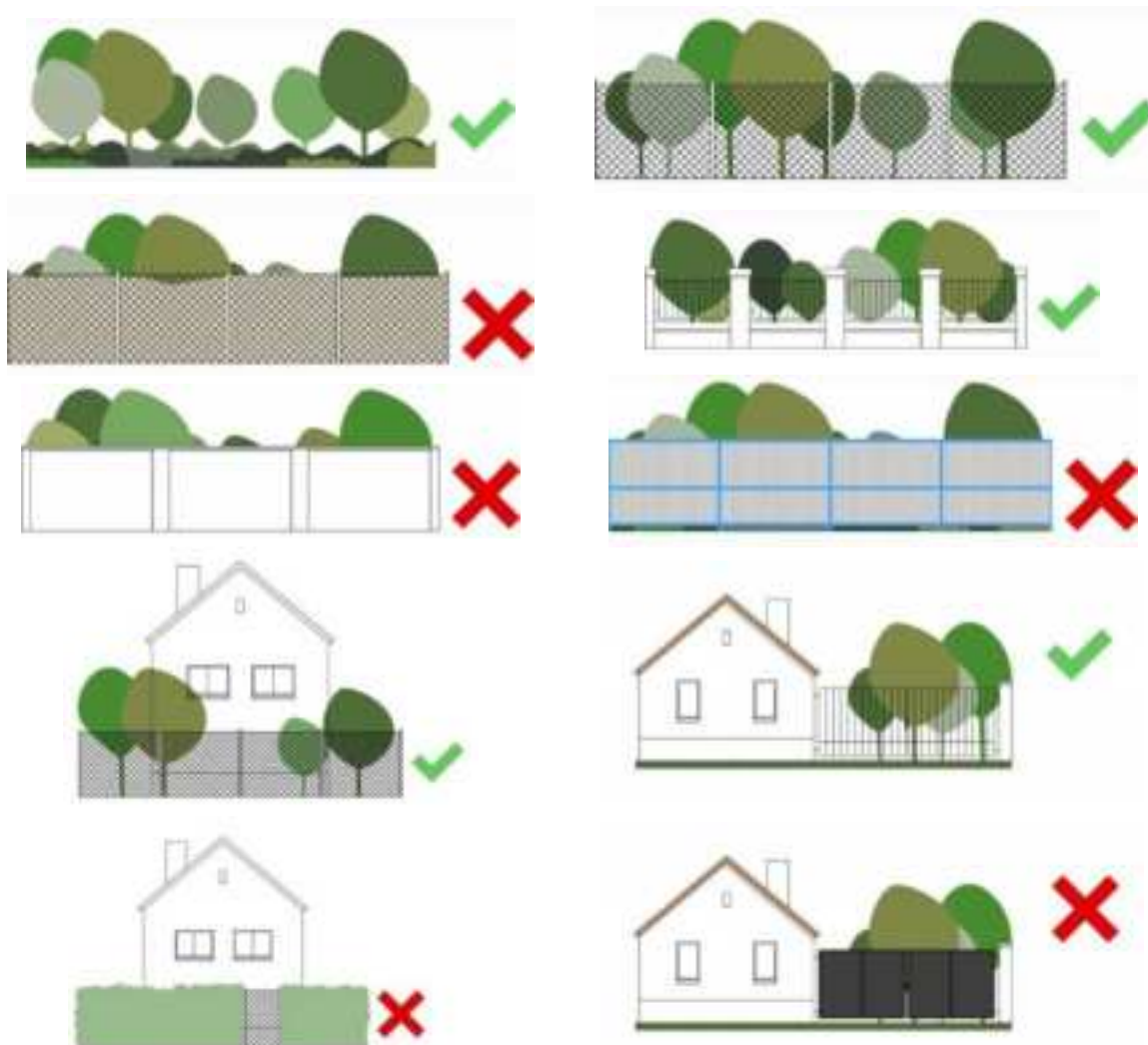
✗ Homlokzatra nem javasolt színvariációk

A példaként feltüntetett színkombinációk az árnyalatok jellegét illusztrálja, természetesen más színekkel is bővíthető!

A TELEPÜLÉS TELJES TERÜLETÉRE VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS ÚTMUTATÓ

KERÍTÉSEK KIALAKÍTÁSA

„Az én házam az én váram” mottó, valamint a történelmi hagyományok fényében nem javasolt a tömör, zárt kerítések kialakítás a településen. Többször említettük, hogy a kerítések kialakításával is elérhető az egységes, karakteres települési arculat, szép településkép, ha az adott településrészre jellemző anyagokkal, formákkal dolgozunk - de természetesen egyéni ízlésünkre formálva.

Az áttört kerítéssel alapvetően a telek területét választjuk a közterülettől, de ugyanakkor kapcsolatot is teremtünk azzal, és betekintést engedünk a szépen gondozott környezetünkre, udvarunkra, kertünkre.

Kerítések esetében is beszélhetünk hagyományos megoldásokról mind anyaghasználat, mind pedig forma, kialakítás terén; ugyanakkor érvényre juthatnak a kortárs, modern megoldások is. Ld. jó példák fejezetben.

A kertkapu a megérkezés, fogadás kiemelt pontja. A kertkapu és a gépkocsi kapu kialakításakor illeszkedjünk a kerítéshez és az épülethez. A kapu legyen hangsúlyos, de ne hivalkodó.

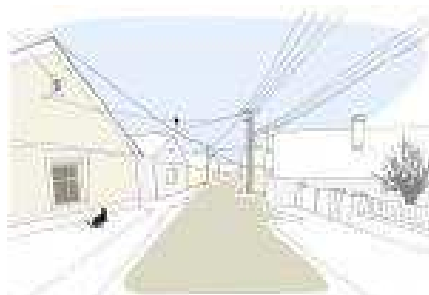
Ahogy az épületek esetében a természetes anyaghasználat a javasolt és a jellemzővé vált, úgy a kerítések kialakításakor is ezeket az anyagokat érdemes előnyben részesíteni. Színeknél az anyaghasználatnak megfelelően a fához a barna, szürke és a zöld árnyalatait, a kovácsoltvashoz az antracit, és a fekete színeket válasszuk.

Az esetlegesen nádszövettel takart dróthálós kerítés, alumínium hullámlemez kerítés használata nem megengedhető. Kerülendő a területen idegenül ható tömör sövénykerítések kialakítása.

Utcafronton kerülendő a drótkerítés vagy elemes drótkerítés alkalmazása.

KÖZTERÜLETEK KIALAKÍTÁSA

A közterületek kialakítása megléte, hiánya alapvetően befolyásolja egy település imázsát, hangulatát, megítélését. A településkép alakításában nagy szerepe van az utcák, járdák, terek burkolatának, az utcabútoroknak, a közvilágítás, közművek oszlopai kialakításának, minőségének, a zöldfelületeknek, növényzetnek. Különösen nagy gondot kell tehát fordítani a parkok, közterületek növényzetére, a növényfajok kiválasztására, az alkalmazásra kerülő utcabútorokra (kerékpártároló, padok, játszótéri elemek, lámpatestek stb..).

Az utcaképeket rendkívül pozitívan befolyásolják az utakat kísérő fasorok. Fontos lenne, hogy minden utca esetében gondot fordítsanak megfelelő út menti fásítás kialakítására is. Az utakat kísérő meglévő fasorokat mindenképpen meg kell őrizni, a hiányzó fákat, növényzetet pótolni kell.

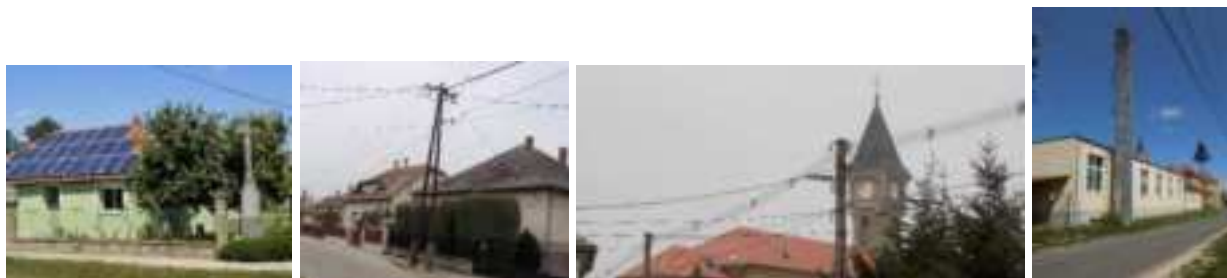
Előtérbe kell helyezni a lombhullató fafajták telepítését és kerülni kell a tájidegen növények alkalmazását. Virágzó növények esetében is fontos az egységes megjelenés, lehetőség szerint egytípusú növényállomány valamint a hagyományos, falusi hangulatot teremtő virágok előnyben részesítése. Megfelelő növénytelepítéssel kedvezően befolyásolható a település egyes területeinek a megjelenése.

Utcai homlokzaton (valamint lehetőség szerint utcáról látszó homlokzaton) kerülendő napelem, szerelt kémény, klímaberendezés kültéri egysége, antenna megjelenése.

Az utcafronton látható módon elhelyezett gépészeti elemek erősen rontják a településképet.

Ez ugyanúgy igaz a településeket behálózó légkábelek sokaságára is.

A gépészeti elemek elhelyezésére keressünk helyet kevésbé hangsúlyos homlokzatokon, félreeső helyeken, esetleg növényzettel takart helyeken.

Az utcára kirakott hirdetőtáblák, cégérek, reklám felületek nagyban befolyásolják az utcaképet, ezért érdemes odafigyelnünk arra, hogyan hirdetjük szolgáltatásainkat. Fontos, hogy az egyes reklámokat, cégérek, feliratokat a település arculatához, hangulatához illeszkedően helyezzék el az épületeken, kerítéseken.

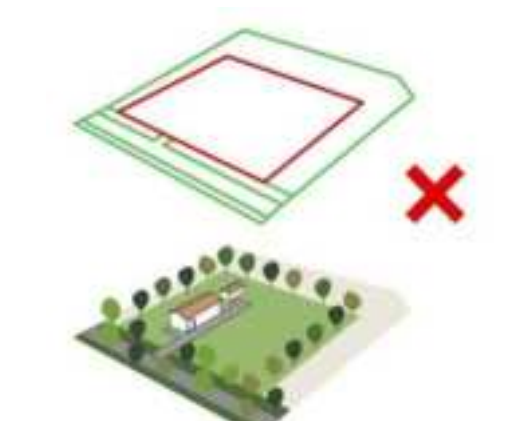
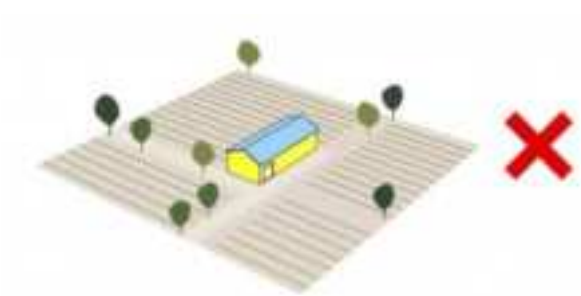
Az igényes, nem túl feltűnő, de jól észrevehető feliratok is elérhetik figyelemfelkeltő céljukat. A hirdetés lényege a tájékoztatás, ezt tehetjük utcaképbe illően is. A nagyméretű, túlzó reklám nem jár automatikusan nagyobb sikerrel.

JAVASLATOK A BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEKRE

Az épületek kialakításának fő szempontjai: a terephez való illeszkedés, lehetőleg egyszintes kialakítás, egyszerű tömegformálás, természetes, természetes anyagok és színek használata.

A területen kerülendő a tájidegen fafajok, cserék telepítése.

Külterületen a táj sokszínűségét adó természetközeli élőhelyek az erdők, rétek, legelők fenntartása kiemelten fontos feladat. Meg kell tartani és lehetőleg növelni kell a vízfolyásokat, utakat kísérő erdősávok, ligetek területét. Törekedni kell arra, hogy az erdőterületek, rétek területei ne csökkenjenek.

A tájhasznosítás és a természeti értékek felhasználása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról.

A történelmileg kialakult természetkímélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használata és fejlesztése során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megővését.

Az esetleges külterületi fejlesztések során törekedni kell arra, hogy az újabb fejlesztési területek a már meglévő hasonló funkciójú területek közelében helyezkedjenek el, mert így a természet közeli területek kevésbé lesznek az esetleg káros hatások által érintve. Az új fejlesztési területek kialakítása, meglévő területek fejlesztése során kötelező telken belüli védőfásítással, védőerdők telepítésével kívánatos elősegíteni a fejlesztések tájba illesztését.

Az épületek színhasználata tekintetében nem kívánatos a rikító, harsány színek alkalmazása.

A szántók, rétek területén különös gondot kell fordítani vizuális környezetszennyezés elkerülésére. Ezeken a területeken nem kívánatos a tájat elcsúfító mobil konténerek, lakókocsik kihelyezése, 'bódé' jellegű építmények megjelenése.

A tájfejlesztés feladata a hiányzó helyeken a fásítás pótlása és erdők telepítése. A növényzettel telepítésnél a zöldterületalakítás esztétikai szempontjait is figyelembe kell venni. Fontos a természetes lágy vonalak növényzettel való kiemelése, kerülendő a merev fasorok alkalmazása. Az utak mentén elhelyezendő növényzet megjelenését csoportos telepítéssel kell lágyítani

Elsőrendű fontosságú a település táji megjelenésének védelme. Javasoljuk a meglévő, nagy kiterjedésű szántók táblaméreteinek csökkentését és a szegélyek, védőfásítások pótlását és új az utakat kísérő védőfasorok telepítését. Ezek alapvető fontosságúak a táj jellegének megőrzéséhez és a szélrózsió elleni védelem szempontjából egyaránt. A tájrendezési és szabályozási terveken jelöltük a fasorok helyét. A rosszabb minőségű szántók erdősítése mindenképpen javasolt a külterületen.

6 JÓ PÉLDÁK

A helyszíni bejárás során, a korábban vázolt arculati elemekre követendő példákat gyűjtöttünk a településről, melyeket a következő oldalakon képekkel is illusztrálunk.

*Kortárs épületek **más településekről***

Gazdasági épületek más településekről

Kerítések

Növényzet telepítés, parkosítás

Igényes anyaghasználat

7 JÓ PÉLDÁK

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

Hidak, buszmegállók, utcabútorok, kutak, szobrok, keresztek, kápolnák, ravatalozó, szépen gondozott árkok...

IMPRESSZUM

GYÖMÖRE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

www.gyomore.hu

9124 GYÖMÖRE, Rózsa Ferenc u. 9.

Telefon: (06-96) 561-030 email: hivatal@gyomore.hu

Polgármester: Nagy Beáta

Megbízott főépítész: Gyárfás Henriett

gyarfas.heni@gmail.com, gyarflasheni@ter-halo.hu

SZERKESZTETTE: Szabó Roland, Tér-Háló Terra Kft.

SZÖVEG: Szabó Roland

FOTO: Szabó Roland Tér-Háló Terra Kft.

Gyömöre, 2018.

A kézikönyv a Lechner Tudásközpont sablonjai felhasználásával készült.